

دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی - گروه مدیریت خدمات بهداشت درمانی

کد درس: ۳۹

عنوان: برنامه ریزی خدمات بهداشتی و درمانی نیم سال دوم تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲

گروه هدف: دانشجویان رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی

تعداد واحد: ۲ (نظری)

مدرس: دکتر کمال قلی پور

مدت: ۳۴ ساعت

مقدمه:

روزگاری که در آن به سر می بریم عصر تغییرات شگرف و تحول در شکل، محتوی و اولویت های مسایل مرتبط با انسان در تمامی حیطه ها از جمله حوزه سلامت انسان و خدمات بهداشتی درمانی به شمار می رود. تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، علمی و تکنولوژیکی، فرایند رشد، توسعه مهاجرت، توسعه شهرنشینی، دگرگونی ساختار خانواده، کاهش مرگ و میر کودکان، تغییر الگوی بیماری ها، افزایش امید به زندگی، تغییر در نگرش به سلامت و کیفیت زندگی و بالاخره گذار جمعیت، اپیدمیولوژیکی و بهداشت، نیازها و انتظارات جدیدی را بوجود آورده است. در متن این تحولات و دگرگونی ها نابرابری ها در دسترسی به خدمات بهداشتی درمانی، چگونگی کیفیت خدمات سلامت، ناهماهنگی در سطوح مختلف ارائه خدمات، منابع و اعتبارات نامناسب و ناکافی، چگونگی تخصیص و توزیع منابع به بخش های مختلف بهداشتی درمانی، چالش های پیش روی سیاستگذاران و مدیران نظام سلامت به شمار می رود.

در سال های اخیر توجه روزافزونی نسبت به برنامه ریزی، به عمل آمده و تنها راه اثر بخشی و کارآمدی مدیران، در بهره گیری از برنامه ریزی، جستجو شده است گذر سریع زمان، وقوع تغییرات مداوم و اغلب غیر قابل پیش بینی، و محدودیت امکانات و منابع، امکان اقدام و فعالیت در عرصه های مختلف زندگی را بسیار مشکل نموده و نیاز به برنامه ریزی های دقیق و کارشناسانه را تا سطح یک نیاز حیاتی بالا برده است.

برنامه ریزی قبل از آنکه یک تکنیک و فن باشد، یک نحوه تلقی و باور است که مدیران را به تفکر درازمدت و آینده نگری و پیش بینی افق های دور دست، ترغیب می کند. در سازمانی که این باور و اعتقاد وجود نداشته باشد، بستر مناسبی برای رشد و توسعه برنامه ریزی وجود نخواهد داشت.

برنامه ریزی استراتژیک چون چتری بر سازمان و عملیات و اقدامات آن سایه می گسترد و مدیران و مسئولان امور را در انجام فعالیت های هدایت می کند. رفتار یک مدیر که بر مبنای تفکر استراتژیک عمل می نماید باید با دیگران متفاوت باشد این امر نه تنها مستلزم شناخت وضعیت فعلی (چه از نظر عوامل داخلی و چه از نظر عوامل بیرونی)، و نگاهی جامع و در عین حال کاربردی از اهداف بلندمدت و کوتاه مدت است، بلکه به دلیل ماهیت متغیر و پویای حرکت های طبیعی و اجتماعی، بدون آشنائی به گذشته افراد، سازمان ها و جوامع و ترسیم روند حرکتی تغییرات، غیر ممکن می نماید؛ همچنان که در فرمایش گهربار امام علی (ع)، لزوم و اهمیت شناخت مبداء حرکت، در کنار وضعیت فعلی و مقصد نهائی حرکت بخوبی تبیین شده است، آنجا که می فرماید: «خدا رحمت کند آن کس را که می داند از کجاست، در کجاست و به کجا می رود»

نکته ای که توجه به آن ضروری است این است که برنامه ریزی استراتژیک، مدیران و مسئولان رده های پایین سازمان را از وظیفه اصلی اشان که برنامه ریزی عملیاتی است، بی نیاز نمی سازد. آنان باید با الهام از استراتژی های تعیین شده و با توجه به اهداف کلی سازمان به برنامه ریزی های عملیاتی بپردازند و اهداف جزئی شده در واحد خود را تحقق بخشند

اهداف:

۱- هدف کلی :

آشنایی دانشجویان با ماهیت، اصول و مراحل مختلف فرایند برنامه ریزی و برنامه ریزی در نظام سلامت، ارتقای میزان شناخت و توان تحلیل برنامه بهداشتی و کسب آمادگی لازم برای مشارکت در تدوین برنامه های بهداشتی در سطح اول و نیز ارزشیابی و تحلیل هزینه بهره دهی و هزینه اثربخشی برنامه های بهداشتی

۲- اهداف اختصاصی :

- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول برنامه ریزی
- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول برنامه ریزی بهداشتی
- آشنایی دانشجویان با نظام های مختلف برنامه ریزی، محاسن و محدودیت ها
- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول نیازها و انتظارات بهداشتی مردم و نیازسنجی
- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول اولویت بندی و تخصیص منابع
- آشنایی دانشجویان با برنامه ریزی پروژه
- آشنایی دانشجویان با مراحل مختلف برنامه ریزی استراتژیک
- آشنایی دانشجویان با مراحل مختلف برنامه ریزی عملیاتی
- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول برنامه ریزی نیروی انسانی
- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول برنامه ریزی و مدیریت تغییر و نهادینه سازی برنامه ها و تغییرات
- آشنایی دانشجویان با سیاستها و خط مشی های برنامه های بهداشتی و درمانی کشور
- آشنایی دانشجویان با مفاهیم و اصول برنامه ریزی خطی در سیستم بهداشت و درمان

اهداف کاربردی :

در پایان این کلاس انتظار می رود دانشجویان به صورت عملی با مهارت های مختلف برنامه ریزی به ویژه برنامه ریزی در عرصه نظام بهداشت و درمان آشنا شوند.

روش آموزش:

شیوه آموزش دانشجویان محور و مهارت محور بوده و کلاس درس با استفاده از منابع و سرفصل های تعیین شده به صورت مشارکتی، کار در گروه های کوچک، بحث جمعی، حل مساله، ارائه گزارش دانشجویان درباره نتیجه فعالیت های تیمی و پرسش و پاسخ اداره خواهد شد. همچنین در برخی مباحث لازم است هر کدام از دانشجویان برای مبحث مورد نظر سناریوی را طراحی و در کلاس ارائه نمایند.

برنامه اجرایی:

جلسات	تاریخ جلسه	موضوع مورد بحث در جلسه
اول		معرفی اهداف - روش تدریس و روش ارزشیابی درس، تعریف مفاهیم برنامه

	ریزی و برنامه ریزی بهداشتی		
دوم	اصول برنامه ریزی بهداشتی، ضرورت و اهمیت، محاسن و محدودیت های برنامه ریزی و نظام های مختلف برنامه ریزی		
سوم	شناسایی نیازها و نیازسنجی بهداشتی		
چهارم	مدیریت تغییر و نهادینه سازی برنامه ها و تغییرات		
پنجم	آشنایی با برنامه ریزی پروژه بر مبنای چارچوب منطقی - ۱		
ششم	آشنایی با برنامه ریزی پروژه بر مبنای چارچوب منطقی- ۲		
هفتم	آشنایی با برنامه ریزی پروژه بر مبنای چارچوب منطقی- ۳		
هشتم	مبانی و مفاهیم برنامه استراتژیک و عملیاتی		
نهم	اجزاء اساسی برنامه استراتژیک (Values, Vision, Mission)		
دهم	روش های تحلیل وضع موجود در برنامه استراتژیک		
یازدهم	تعیین اهداف، نیازها و اولویت ها، استراتژی ها در برنامه استراتژیک		
دوازدهم	تنظیم برنامه تفصیلی و عملیاتی		
سیزدهم	مبانی و مفاهیم کنترل و ارزشیابی		
چهاردهم	روش ها و تکنیک های کنترل (پایش و ارزشیابی) برنامه		
پانزدهم	آشنایی با مفاهیم و اصول اولویت بندی و تخصیص منابع		
شانزدهم	آشنایی با سیاستها و خط مشی های برنامه های بهداشتی و درمانی کشور		
هفدهم	امتحان پایان ترم	امتحان	

منابع اصلی :

- برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت، تالیف دکتر محمود نکوئی مقدم، ملیکه بهشتی فر. انتشارات دانشگاه علوم پزشکی تبریز، چاپ اول ۱۳۸۴.
- گرین، اندرو. اصول برنامه ریزی بهداشتی. ترجمه: عبادی فرد آذر، فرید. مقتدری، اعظم. بیضایی، گیتی بانو. غاشیه، تهران، ۱۳۸۵.
- برنامه ریزی استراتژیک. تالیف دکتر سید جمال الدین طیبی و دکتر محمدرضا ملکی، انتشارات ترمه، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۹.

انتظارات از دانشجویان محترم :

انتظار می رود دانشجویان عزیز مطابق طرح درس ارائه شده قبل از حضور در کلاس مطالب درسی را مرور کرده و درگروه های کاری و در بحث ها مشارکت فعال داشته باشند، چرا که آمادگی قبلی منجر به یادگیری عمیق تر و مشارکت بهتر دانشجویان در کلاس خواهد گردید.

انتظار داریم دانشجویان مطابق برنامه توافق شده در کلاس و برنامه اجرایی مندرج در طرح درس، به صورت موثر در کارهای تیمی مشارکت داشته، نقش های مختلف در یک تیم موثر (رهبر، عضو، منشی و گزارشگر) را در عمل تمرین کنند و نتیجه فعالیت ها و بحث های انجام گرفته در گروه را توسط گزارشگر گروه ارائه دهند.

انتظار می رود همه دانشجویان در بحث های کلاسی مشارکت فعال داشته باشند، بطوریکه محوریت آموزش متوجه دانشجویان گردیده و به طور مداوم دانشجو و مدرس در نقش یکدیگر ظاهر شوند.

انتظار می رود دانشجویان در تمرین مهارت های مختلف برنامه ریزی در نظام سلامت در کلاس با مشارکت فعال، جدی و هوشمندانه خود بتوانند در نقش یک کارشناس خبره برنامه ریزی بخش سلامت به خوبی از عهده تمرین های کلاسی برآیند.

امید است نتایج بحث های این کلاس به نحو موثری در زندگی فردی و در موقعیت های شغلی آینده، عزیزان دانشجو مورد استفاده قرار گیرد.

روش ارزشیابی دانشجو :

۱- فعالیت کلاسی (پروژه تیمی) ۶ نمره

۲- امتحان پایان ترم ۱۴ نمره

گروه یک:

گروه دو: